

Tjugotvå veckor av strejk för att väcka de vuxna

● "Jag gillar inte när folk säger en sak och gör en annan", säger klimataktivisterna Greta Thunberg, som skolkat sig in i de politiska finrummen, Skavlans tv-soffa och många miljöaktivisters hjärtan. Därför lever hon som hon lär.

Det första som slår en när man ser Greta Thunberg, 16, är att hon är så liten. Hennes inflytande, kändisskap och stora ord gör att man förväntar sig någon som också till växten är större. Påpälsad i randig mössa, halsduk och rosa täckbyxor ser hon ut som vilken tonåring som helst, men det är hon inte.

Utanför riksdagshuset i Stockholm är jag bara en av många utländska journalister – bland dem tyskar och italienare – som köar för att få en stund med Greta Thunberg. Jag frågar henne vilken journalistfråga hon är mest trött på.

– Vad mina föräldrar och skolan tycker om det jag gör. Det frågar alla om hela tiden, säger hon när det är min tur.

DETSKA vi alltså inte prata om. Det är frostigt och kallt, förbipasserande är invirade i stora halsdukar uppdragna till ögonen. Men Greta Thunberg verkar inte lida.

Hon har stått utanför riksdagen varje fredag i tjugotvå veckor nu och vet hur man ska klä sig för att klara av att skolstrejka under den kallaste tiden på året.

– Jag har en massa kläder på mig, lager på lager, och så får man hoppa upp och ner och gå in och värma sig ibland, säger hon.

– Ibland sitter jag här och läser eller pratar med dem som kommer hit, ibland spelar vi ett spel. Ibland

"Ingen behöver lyssna på mig", säger Greta Thunberg, "bara de lyssnar på klimatforskarna jag hänvisar till".

FOTO: SPT/HEIDI HAKALA

är här väldigt många människor och journalister, andra dagar inga alls.

Allt började med en skolstrejk. Inför det svenska valet i september 2018 satte sig Thunberg utanför Sveriges riksdag med plakatet "Skolstrejk för klimatet". Budskapet var enkelt: Vad spelar det för roll vad vi lär oss i skolan, om det vi lär oss inte tas på allvar? Hon syftade på klimatforskningen.

Sedan dess har hon deltagit i klimatmarscher runtom i världen – också i Helsingfors –, talat inför FN:s generalsekreterare under klimatmötet i Katowice, haft ett möte med politikern och miljöaktivisten Al Gore, gästade den svensk-norska pratshowen Skavlan och utsetts till en av världens mäktigaste tonåringar av magasinet Time. Utöver det här driver hon sin aktivism på Twitter.

Den svenska författaren Ann He-

berlein har hyllat Greta Thunberg för att hon "skolkat sig ända in i FN:s innersta krets".

– Ibland känns det jobbigt att få så mycket uppmärksamhet och att vara i fokus. Men för varje intervju jag ger så innebär det fokus på klimatet, och om det här är vad som behövs för att man ska börja prata och skriva om klimatet så är det jättebra, säger Thunberg.

KLIMATORONKOM redan när hon var åtta år gammal, engagemanget när hon var elva. Då såg hon och hennes klass en film om klimatförändringar och all den plast som flyter omkring i haven.

– Jag grät mig igenom hela filmen. När den var slut sade vår lärare att vi skulle ha en vikarie följande vecka eftersom hon själv skulle på bröllop i New York. Då hade hon precis sagt

att flyga är något av det värsta man kan göra.

– Jag gillar inte när folk säger en sak och gör en annan. Då började jag läsa på om klimatförändringar.

Thunberg håller sig på marken. Hon flyger inte, är vegan och har slutat köpa nya saker – utom det absolut nödvändigaste. I sina tal om klimatet försöker hon få vuxna att inse att deras levnadssätt påverkar deras barns framtid.

Till vuxna som tycker att hon borde gå i skolan har hon svar på tal: "Vi barn gör ju oftast inte som ni vuxna säger åt oss att göra. Vi gör som ni gör. Och eftersom ni skiter i min framtid så gör jag det med".

Hon säger att hon och hennes budskap oftast bemöts med välvilja och respekt.

– Så finns det ju de som säger att jag bara är en liten flicka och att man

ska lyssna på dem som är mer erfarna i stället. Men de behöver inte lyssna på mig, bara de lyssnar på forskarna som jag hänvisar till. Jag säger inget nytt, jag säger bara det som många andra sagt före mig.

I december ifrågasatte Sydsvenskans ledarskribent Mats Skogkär hur en femtonårig Stockholmstjej på bara några månader lyckats bli en internationellt känd klimataktivist som får dela podium med FN:s generalsekreterare. Han antydde att skolstrejken kan vara en PR-kampanj.

Debatten som följde ledde till att Greta Thunbergs mamma, operasångaren Malena Ernman, gick ut och försvarade sin dotter i ett långt Facebook-inlägg den 7 januari. "Hon har ingen och har aldrig haft någon som "står bakom" henne. All planering gjorde hon helt själv", skriver hon.

NÄR MAN TRÄFFAR Greta Thunberg är det tydligt att hennes engagemang är äkta, även om hon skulle ha hjälpare omkring sig. Hon säger att hon skriver sina Twitter-inlägg och tal själv, men att hennes mamma och pappa ibland får läsa igenom dem innan publicering eller framförande.

– Jag får hjälp av mina föräldrar som tar emot förfrågningar. Ibland när det är extra mycket, som vid COP (klimatmötet i Katowice), hade vi en person från en miljöorganisation som jobbade gratis för oss och schemalade intervjuer. Ibland får vi sådan gratishjälp, men det är ingen PR-byrå som ger oss pengar eller något sådant, säger hon.

På Twitter delar hon också inlägg av andra unga som skolstrejkar för klimatets skull världen över. Än sker det i USA eller på Irland, än i Uganda.

Du är en förebild för många, har du själv någon förebild?

– Alla som kommer fram till mig och säger att de har slutat flyga eller har sålt sin bil. Det är väldigt häftigt, jag inspireras av människor som verkligen tror på något. SPT-HEIDI HAKALA

Fler barn sluter upp bakom Greta

Greta Thunberg står inte längre ensam utanför riksdagen i Stockholm. En fan-klubb av flickor med tindrande ögon har samlats runt henne för att sympatistrejka.

– Jag tycker att Greta är jättefascinerande. Jag har tänkt på klimatet väldigt mycket innan men hade inte själv kommit på idén att sätta mig och skolstrejka. Hon är en av mina största idoler så jag frågade om jag fick ta en bild, säger Tyra Engwall.

Tillsammans med sina vänner Bibi Levin Thor, Hilda Bergstrand Norin och Fanny Arfwedson skolstrejkar nu också hon utanför riksdagen. Alla flickorna går i femte klass i Mälarhöjdens skola.

Det här är deras första strejkdag, men det kommer att bli fler, säger de.

I skolan visade deras lärare ett vi-

deoklipp där Thunberg pratar om klimathotet, vilket inspirerade dem.

– Rektorn ville inte att vår lärare skulle visa filmen, kanske av rädsla för att vi skulle börja skolstrejka, men jag tycker ändå att det är konstigt att man inte vill inspirera barn, säger Levin Thor.

Ni går i femte klass. Är miljö och klimat något som man pratar om med sina vänner redan i er ålder?

– Ja, men vissa vänner är lite rädda för att ta in sanningen, säger Levin Thor.

– Ja, en vän sa till oss: Vad gör det för nytta? säger Engwall.

– Det fascinerar mig att de flesta som skolstrejkar är tjejer. Åtminstone i vår skola så tycker killarna att det är tontigt, men det är det larvigaste jag hört, säger Levin Thor.

– Ja, då är det ju de som är tontiga. Hur kan klimatfrågan vara tontigt? säger Engwall.

Levin Thor nickar.

– Vill de ha någon framtid, eller vill de att hela jorden ska kollapsa?

Tillsammans funderar vi på om det kan ha att göra med att flickor, och senare kvinnor, uppfostras till att ta ansvar.

– Ja, tjejer vill ofta göra rätt, säger Levin Thor.

– Medan killarna tycker att det är typ coolt att inte bry sig, lägger Engwall till.

Båda tycker att det känns bra att göra något för klimatet, att det inte stannar vid prat.

– Jag får alltid ångest av att åka bil, jag tänker på hur mycket avgaser man släpper ut och hur det påverkar klimatet. Jag försöker tänka på att inte använda för mycket plast och att sopsortera. I vår familj är det ofta wjag som påminner mina föräldrar om klimatet, det måste jag erkänna, säger Levin Thor. SPT-HEIDI HAKALA

Greta Thunberg har inspirerat femteklassarna Tyra Engwall (t.v.), Bibi Levin Thor, Fanny Arfwedson och Hilda Bergstrand Norin till att skolstrejka för klimatet, också de utanför riksdagshuset i Stockholm.

FOTO: SPT/HEIDI HAKALA